

УДК 303.005.31:657

JEL Classification: B49, D8, M49

КАЛІНЕСКУ Т. В.¹

«ЗЕЛЕНИЙ» ОБЛІК В УКРАЇНІ ТА ЗА ЇЇ МЕЖАМИ: НАБУТТЯ ДОСВІДУ

DOI: <https://doi.org/10.32620/cher.2024.2.04>

Постановка проблеми. Існуючі підходи до «зеленого» обліку слід розглядати не тільки, виходячи з необхідності збереження природних ресурсів та охорони навколишнього середовища, але і як процес, що інтегрує із соціальними аспектами життя, фінансовими операціями та впливає на всі сфери економічної діяльності та її безпеку. Тому, використовуючи досвід зарубіжних країн, слід «зелений» облік імплементувати до різних сфер національної економіки, застосовуючи широкий набір інструментів аналізу, оцінювання, аудиту, моніторингу, інформатизації та цифровізації. *Метою дослідження* є розширення меж сприйняття «зеленого» обліку в вітчизняній теорії і практиці як інструменту управління сучасним соціально-економічним розвитком як на рівні розвитку окремого бізнесу, так і регіону та національної економіки. *Об'єкт дослідження* - процес розширення традиційного обліку та включення в нього інструментів екології та соціальної відповідальності бізнесу. *Методи, використані в дослідженні* - ними стали сучасні способи і принципи наукового пізнання, методи й методики проведення аудиту, інструменти фінансового та економічного аналізу, принципи соціальної відповідальності бізнесу, що дозволяють запровадити існуючі підходи до «зеленого обліку» у вітчизняну сучасну теорію і практику традиційного обліку, що впливає на стабілізацію та усталеність національної економіки. *Основною гіпотезою дослідження* стало припущення щодо можливості впровадження зарубіжних механізмів і інструментів «зеленого» обліку в теорію і практику традиційного обліку. *Виклад основного матеріалу дослідження.* Доведено, що задачею «зеленого» обліку є гармонізація захисту навколишнього середовища з соціально-економічною та технологічною діяльністю за допомогою інструментів обліку. Підтверджено, що «зелений» облік сьогодні стає складовою концепції сталого розвитку, яка проголошена ООН, а головні її тенденції розповсюджуються шляхом запровадження систем екологічного розвитку на всіх рівнях управління бізнесом, використовуючи відновлювальну енергію, зменшуючи забруднення повітря, води, скорочуючи обсяги розміщення відходів і таке інше. Запропоновано до існуючих видів аудиторських перевірок додавати екологічний аудит, що спрямований на пошук і перевірку дотримання суттєвих екологічних якостей, стандартів і вимог, що висуваються суспільством. Означено, що «зелений» облік дозволяє отримати інформацію про витрати та екологічні вигоди, яка допомагає управлінському складу контролювати, приймати рішення, звітувати та захищати навколишнє середовище. Наведено перелік вигід, що можна отримати завдяки запровадження зарубіжного досвіду використання «зеленого» обліку в традиційну систему обліку в Україні. *Оригінальність та практична значимість дослідження* підтверджується обґрунтуванням необхідності використання усіх елементів та складових «зеленого» обліку у традиційного обліку. *Висновки та перспективи подальших досліджень.* Доведено, що необхідно змінити підходи до сприйняття «зеленого» обліку, особливо у післявоєнний період, бо впровадження «зеленого» обліку включає економічні, соціальні та екологічні аспекти оцінювання діяльності підприємств, які мають бути узгоджені з ландшафтом країни та її територій. «Зелений» облік наразі стає системою управління всіма екологічними витратами, що враховують різні спільні інтереси для зміцнення стану екологічної і соціально-економічної безпеки навколишнього середовища. А це вимагає визначення стандартів, правил та критеріїв «зеленого» обліку, що мають бути обґрунтовані та кодифіковані на основі певного практичного досвіду із залученням компетентних вітчизняних та міжнародних організацій з метою дотримання та нормалізації екологічної і соціально-економічної ситуації в країні та її територій. Подальші дослідження будуть спрямовані на за-

¹ Калінеску Тетяна Василівна, д-р екон. наук, професор, професор кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна.

Calinescu Tetyana, Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Management and Business Administration Department, National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute», Kharkiv, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4919-5788>

e-mail: tetyana.calinescu@gmail.com

провадження спеціальних освітніх програм як на першому, другому і третьому освітніх рівнях, так і на курсах підвищення кваліфікації усіх професійних напрямках, що є досвідом успішного глобального розвитку світової спільноти.

Ключові слова:

традиційний та «зелений» облік, концепція сталого розвитку, навколишнє середовище, соціальна відповідальність, екологічний аудит.

«GREEN» ACCOUNT IN UKRAINE AND AFTER ITS BORDERS: TRYING EXPERIENCE

Formulation of the problem. The existent approaches to a «green» account need to examine not only, from the necessity of maintenance of natural resources and guard of environment, but also as a process that integrates life with social aspects, by financial operations and influences on all spheres of economic activity and its safety. Therefore, using experience of foreign countries, it need green account to implement to the different spheres of national economy, applying the wide set of tools of analysis, evaluation, audit, monitoring and digitalization. *The purpose of the research* is expansion of limits of perception of «green» account in a theory and practice of instrument of management modern socio-economic development as on the level development level of separate business of region and national economy. *The object of the research* is a process of expansion the traditional account and including for its of instruments of ecology and social responsibility of business. *The method of the research* became modern methods and principles of scientific cognition, methods and methodologies of realization of audit, instruments of financial and economic analysis, principles of social responsibility of business that will allow to enter the existent approaches a «green account» in a modern theory and practice of traditional account that influences on steady and stability of national economy. *The hypothesis of the research* became a supposition about possibility of introduction of foreign mechanisms and instruments of «green» account in a theory in practice of traditional account. *The statement of basic materials.* It is well-proven that the task of «green» account there is harmonization the protection of environment with socio-economic and technological activity with helps by means of account instruments. It is confirmed, that a «green» account becomes the constituent of conception of steady development today, what proclaimed UN, and its main tendencies spread the input of the ecological development systems on all levels of management, using renewable energy, diminishing contamination of air, water, abbreviating the volumes of placing of wastes and so on. It is offered to the existent types of public account to add an ecological audit, which is sent to the search verification of observance of real ecological internals, standards and requirements that is pulled out by society. It is marked that «green» account allows obtaining information about charges and receipts of ecological benefits, which helps administrative composition to control, make decision, report and protect an environment. It is showed the list of benefits reasonable that it is possible to get if input of foreign experience of the using «green» account in the traditional system of account in Ukraine. *The originality and practical significance of the research* are confirmed by the ground of necessity of the using all elements, instruments and constituents of «green» account at a traditional account. *Conclusions and perspectives of further research.* It is well-proven that it is necessary to change approaches to «green» account, especially in a post-war period, because «green» account includes the economic, social and evaluation ecological aspects of enterprises activity that should be concerted with the landscape of country and its territories. A «green» account now become control system by all ecological charges that take into attention different general interests for strengthening of ecological state and socio-economic safety of environment. And this situation are allowing the determination of standards, rules and criteria, which should be reasonable and codification on the basis of certain practical experience, with bringing competent domestic and international organizations to forming of the special standards of «green» account for inhibition and normalization of ecological and socio-economic situation in a country and its territories. Further researches will be sent to the input of the special educational programs on the first, second and third educational levels and on the courses of in-plant training all professional directions that are the experience of successful global development of world community.

Keywords:

traditional and «green» account, conception of steady development, environment, social responsibility, ecological audit.

Постановка проблеми. Наразі в українській науковій сфері загалом термін «зелений облік» звучить виключно як «зелений»

тариф, виходячи із необхідності обліку операцій з постачання електроенергії та оподаткування продажу «зеленої» енергії [1]. Або

мова йде про облік зелених насаджень, проведення стратегій озеленіння підприємств, територій [2, 3] чи перехід на повний електронний документообіг підприємств з метою скорочення до мінімуму використання паперових носіїв для ведення первинної бухгалтерської документації [4] і таке інше. Так, подібні підходи до «зеленого» обліку можуть мати місце, проте існуючий за кордоном термін «green accounting» слід розглядати не тільки, виходячи з необхідності збереження природних ресурсів та охорони навколишнього середовища, але і як процес, що впливає на соціальні аспекти життя, фінансові операції та загалом відбивається на всіх сферах економічної діяльності та її безпеці. Тому, використовуючи досвід зарубіжних країн, слід розвивати «зелений» облік у напрямках його імплементації до різних сфер національної економіки, застосовуючи широкий набір інструментів аналізу, оцінювання, аудиту, моніторингу та цифровізації суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений аналіз досліджень, що виконується в Індії, Індонезії, Китаї, Канаді, європейських та інших країнах світу [5 - 14] підтверджують той факт, що «зелений» облік відрізняється від традиційного. Якщо традиційний облік бере до уваги виключно фінансові дані, то «зелений» має враховувати багато факторів, що характеризують сьогодні розвиток бізнесу, в т.ч. певний акцент робиться на соціальні аспекти, відповідальність бізнесу, етичні та товариські взаємовідносини бізнес-суб'єктів до оточуючого середовища, що загалом забезпечують усталений соціально-економічний розвиток.

Тож, виходячи із досвіду досліджень «зеленого» обліку у зарубіжних країнах, **метою дослідження** є розширення меж сприйняття «зеленого» обліку в вітчизняній теорії і практиці як інструменту управління сучасним соціально-економічним розвитком як на рівні розвитку окремого бізнесу, регіону, так й на рівні національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи сьогоденне зростання населення та обмежену доступність природних ресурсів, проблема охорони навколишнього середовища стає однією із найважливіших проблем людства. Тож «зелений» облік має стати тим дієвим практичним та науковим інструментом, який допоможе забезпечити сталі використання природних ресурсів [5], отримати знання про корисне досліджу-

вання навколишнього середовища, управляти та поліпшувати екологічний стан, допомагати людям досягати успіхів у просуванні екологічних підходів до технологічного і соціально-економічного розвитку, краще зрозуміти взаємозв'язок між економічною діяльністю та природою, зробити населення більш інформованими про існуючі екологічні проблеми. Основне посилення, що несе сьогодні «зелений» облік, - це те, що економіка і навколишнє середовище не відокремлені один від одного. А це означає, що не існує ні одного економічного рішення, яке б не впливало на оточення, і навпаки - немає жодних змін у оточуючому середовищі, які б не давали економічний ефект або збиток. Задача «зеленого» обліку - намагатися гармонізувати захист навколишнього середовища із соціально-економічною та технологічною діяльністю за допомогою інструментів обліку. Тому питання про захист навколишнього середовища вимагає економічного механізму управління навколишнім середовищем, одним із складових якого є «зелений» облік.

Тож не випадково «зелений» облік сьогодні стає однією із складових концепції сталого розвитку, що проголошена ООН і розглядається як виважений крок до кращого майбутнього кожної країни [5 - 14]. Тому країни, які залучені до конвенції щодо зміни клімату, мають на меті не тільки популяризувати головні її цілі через систему освіти, але й розповсюджувати головні тенденції «зеленого» обліку шляхом запровадження систем екологічного розвитку на всіх рівнях управління, підприємств і компаній, використовуючи відновлювальну енергію, зменшуючи забруднення повітря, води, скорочуючи обсяги розміщення відходів і таке інше. Сьогодні екологічна політика - це складова, що має бути присутня у кожному виробничому процесі, починаючи з планування, і, закінчуючи, виробництвом і реалізацією визначених задач і цілей. «Зелений» облік - стає частиною не тільки соціальної відповідальності та іміджу компаній, але й визначальною характеристикою суспільного іміджу, до визначення якого можуть долучатись громадяни кожної країни, завдяки використанню різних інформаційних систем і технологій, процесів цифровізації населення. Але завдяки диджиталізації бізнесу можна покращувати ще й «зелений» облік, інтегрувати його у бізнес-процеси, механізми їх контролю, моніторингу і тим самим під-

вищувати продуктивність праці й виробництва.

Загалом, елементи «зеленого» обліку (такі як активи, зобов'язання, власний капітал, дохід, витрати та прибуток) мало чим відрізняються від традиційного фінансового обліку. Проте кілька важливих облікових записів відрізняють «зелений» облік від звичайного [8], а саме в плані обліку активів і ресурсів підприємства, які підтримують екологічну сталу діяльність, та є інвестиціями в екологічні активи. Те ж саме стосується соціальних та екологічних зобов'язань щодо забезпечення стійкості компанії, що мають враховувати вплив на навколишнє середовище (особливо таких елементів як вуглецевий слід, управління відходами, наявність чистих джерел тощо), коли проектується будь-які продукти чи послуги компанії. Більш того, усі зусилля щодо забезпечення екологічності виробництва мають бути прозорими відносно сталого розвитку та їхнього впливу на фінансово-економічні показники. В якості таких показників можуть бути використані індикатори, що характеризують витрати на впровадження такої сталої екологічної політики, а саме: витрати на переробку відходів, екологічний аудит, управління ресурсами (в т.ч. на використання відновлювальних ресурсів), витрати на подолання забруднення та усунення шкоди, нанесеної навколишньому середовищу і т. п. Безумовно, в кожному конкретному випадку це можуть бути показники, що максимально наближені до діяльності компанії та існуючої фінансової звітності. Але виходячи з того, що сьогодні в практиці господарювання використовуються гармонізована та стандартизована бухгалтерська та фінансова звітність, тож ці показники мають бути зрозумілими усіма стейкхолдерами, що дотримуються концепції сталого економічного розвитку.

Основним інструментом «зеленого» обліку – є аудит, спрямований на пошук і перевірку дотримання екологічних якостей, стандартів і вимог, що висуваються суспільством. Цей тип аудиту сьогодні, навіть, отримує назву екологічний [5], бо головна його мета – визначати ступінь дотримання екологічних правил та прямування до більш високого рівня соціально-економічного розвитку завдяки запровадження екологічних заходів контролю та управління. Тож просування саме нормативних екологічних актів, навчання аудиторів екологічним прийомам і методам, сьогодні

розглядається як окремий напрям підготовки аудиторів. Проте кожний аудитор має справу з одними і тими ж активами та пасивами, бухгалтерськими та фінансовими звітами для отримання чіткої картини про стан діяльності та навколишнє середовище. Тож, щоб отримати необхідну інформацію за екологічною тематикою, необхідно розширити види аудиту, отримати додаткові навички та прийоми щодо проведення екологічного аудиту. А зважаючи на те, що Україна приєдналась до усіх угод рамкової конвенції ООН щодо зміни клімату, то наявність таких навичок у аудиторів щодо проведення екологічного аудиту, – буде тільки зростати. А значить до існуючих видів аудиторських перевірок однозначно слід додавати екологічний аудит, що може включати [5]:

аудит дотримання екологічних правил, який визначає гарантії, яким дотримується компанія згідно екологічним нормативним документам;

системний аудит, який розглядає системи, що використовуються всередині компанії для управління ризиками, в т.ч. екологічними;

аудит обміну та передачі нерухомості, що проводить оцінку процесів купівлі (продажу) нерухомості та їх ідентифікацію відносно зниження потенційних ризиків та необхідності втручання в ці угоди з точки зору посилення екологічного ризику;

аудит виробничих потужностей – це проведення аудиту зберігання матеріалів, виробничих товарів та їх реалізації з метою відстеження їх ризикованості протягом життєвого циклу, починаючи від місця походження (зберігання) до місця призначення;

аудит стримування ризику, який розглядає стримуючі дії, що можуть зменшити ризик того, що буде виникати у разі виконання певних виробничих або управлінських дій;

аудит заборгованостей і збитків, який перевіряє (або визначає) суми отриманої заборгованості та пов'язані з виробництвом (наданням послуг) екологічні збитки;

аудит результативності, який оцінює виробничий процес виключно для того, щоб гарантувати, що існуюче виробництво та матеріали, що використовуються, створюють особливі умови, що визнаються суспільством.

Окрім того, існуючі наразі інформаційні системи бухгалтерського обліку (до складу яких може додаватися і «зелений» облік), що входять до складу інформаційних систем уп-

равління виробництвом, можуть відігравати важливу роль у захисті довкілля від забруднюючих виробничих компонентів. «Зелений» облік – це ще система для створення витрат і отримання екологічних вигод, вона надає інформацію, яка допомагає управлінському складу оцінювати, працювати, контролювати, приймати рішення, звітувати та захищати навколишнє середовище. Тому зростають сучасні вимоги до використання «зеленого» обліку в питаннях калькуляції витрат, проведенні інвестиційного аналізу, прийнятті стратегічних управлінських рішень. Сьогодні від багатьох компаній, що стикаються з екологічними проблемами, вимагають повідомляти та розкривати інформацію широкій громадськості щодо напрямів розвитку та охорони навколишнього середовища. Тож використання «зеленого» обліку - це ще інструмент захисту навколишнього середовища.

Таким чином, поліпшення фінансових показників за рахунок удосконаленого «зеленого» обліку проведення екологічного аудиту чи моніторингу в рамках проведення відкритої екологічної політики дозволить підвищити не тільки якість виробничої діяльності, продукції та послуг, але й [8]:

підвищити рівень культури та професійної освіти співробітників, якщо використовується аутсорсинг, консультування сертифікованими фахівцями або залучаються інші висококваліфіковані спеціалісти, що будуть впроваджувати вибрані екологічні концепції;

зменшити ризики, пов'язані із зміною клімату та забрудненням навколишнього середовища;

покращити репутацію компанії за рахунок збереження навколишнього середовища та привернути увагу інвесторів через зміну своїх брендів, іміджу та вміння проводити соціально відповідальну політику;

підвищити рівень лояльності клієнтів, продажів і прибутків та залучити додаткових клієнтів, які усвідомлюють свою та відповідальність компанії, що здійснює такі перетворення;

підсилити загальну продуктивність праці не тільки своїх співробітників, але й населення, бо коли людина усвідомлює свою екологічну й соціальну відповідальність, досягнення певних успіхів на цьому поприщі, то вона стає щасливою на роботі та підвищує свою продуктивність.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Враховуючи вище сказане та

необхідність зміни підходів до сприйняття «зеленого» обліку, особливо у післявоєнний період, необхідно:

1. Докорінно розширити межі сприйняття «зеленого» обліку, залучаючи його інструменти до соціально-економічного розвитку на всіх рівнях управління.

2. Усвідомити той факт, що впровадження «зеленого» обліку вимагає цілісного підходу, що включає економічні, соціальні та екологічні аспекти оцінювання діяльності підприємств, які мають бути узгоджені з еволюцією ландшафту певної території, країни і таке інше.

3. Визнати важливість руху не лише до фінансового успіху, але й до відповідального та сталого ведення бізнесу, бо завдяки стійкого «зеленого» обліку можна отримати інструменти та знання, необхідні для прийняття обґрунтованих рішень, які б гармонізували фінансові цілі з екологічним і суспільним добробутом.

4. Ініціативи щодо впровадження «зеленого» обліку мають включати в себе не тільки надбання вже наявного практичного зарубіжного досвіду з екологічного обліку, але й результати дослідницької роботи міждисциплінарних команд вчених, які стурбовані глобальними екологічними та демографічними кризами, бо «зелений» облік є комплексним інструментом запровадження еколого-ділових, фінансово-економічних та соціально-демографічних рішень. А значить «зелений» облік має стати системою управління і методом обліку всіх екологічних витрат, що враховують різні спільні інтереси для зміцнення стану екологічної і соціально-економічної безпеки навколишнього середовища, та приймати майбутні корпоративні рішення.

5. Створення належного «зеленого» обліку в країні це ще й потужне підґрунтя щодо економічного та фінансового контролю з боку уряду та урядових організацій інших країн. Особливо роль «зеленого» обліку буде зростати в Україні у післявоєнний період, коли виникне необхідність контролювати надходження, що направляються на очищення та відновлення деокупованих територій, витрати на які, ще й досі складно визначити, бо не існує аналогів тих втрат та забрудненню, що повсякденно несе Україна в умовах воєнних дій, які ще, навіть, не завершені. Задля цього мають бути детально визначені стандарти, правила та критерії, що обґрунтовані та ко-

дифіковані на основі певного практичного досвіду. До цієї роботи мають бути залучені компетентні професійні вітчизняні та міжнародні організації щодо формування особливих стандартів «зеленого» обліку для дотримання та нормалізації екологічної і соціально-економічної ситуації в країні та її території.

Подальші дослідження будуть спрямовані на обґрунтування запровадження спеціальних освітніх програм як на першому, другому і третьому освітніх рівнях, так і на курсах підвищення кваліфікації усіх професійних напрямів, бо сьогодні – це головний виклик успішного глобального розвитку світової спільноти, членом якого є й Україна.

Список використаних джерел:

1. «Зелений» тариф: облік, податки та звітність. 2024. URL: <https://gb.expertus.com.ua/recommendations/5933> (дата звернення: 24 квітня 2024 р.)
2. Ляшенко А. Облік операцій із зеленими насадженнями. 2023. URL: <https://budget.uteka.ua/ua/publication/budget-13-byudzheth-buxgalterskij-uchet-otchetnost-i-kaznachejskoe-obsluzhivanie-52-uchet-operacij-s-zelenymi-nasazhdeniyami> (дата звернення: 24 квітня 2024 р.)
3. Лукашова І. Зелені насадження, благоустрій території та податок на прибуток підприємства. 2014. URL: <http://nndes.org.ua/news/item/14-зелені-насадження,-благоустрій-території-та-податок-на-прибуток-підприємства> (дата звернення: 24 квітня 2024 р.)
4. Зелена бухгалтерія. 2013. URL: <https://ukrzvit.ua/zelenaya-buhgalteriya/> (дата звернення: 24 квітня 2024 р.)
5. Rounaghi M. M. Economic analysis of using green accounting and environmental accounting to identify environmental costs and sustainability indicators. *International Journal of Ethics and Systems*. 2019. Vol. 35, 4. URL: <https://www.emeraldinsight.com/2514-9369.htm> (дата звернення: 24 квітня 2024 р.)
6. Ameyaw A. C. Green accounting practices from an emerging economy; a case study of listed limited liability companies in Ashanti region. 2022. URL: <http://www.reseachergate.net/publication/362680867> (дата звернення: 24 квітня 2024 р.)
7. Wiredu I., Osei A. A., Agbadzidah S. Y. Does green accounting influences ecological sustainability? *Evidence from a developing economy*. *Cogent Business & Management*. 2023. № 10. URL: <https://doi.org/10.1080/23311975.2023.2240559> (дата звернення: 24 квітня 2024 р.)
8. Green Accounting: Integrating Sustainability into Financial Reporting. 2023. URL: <https://www.lpcentre.com/articles/green-accounting-integrating-sustainability-into-financial-reporting> (дата звернення: 24 квітня 2024 р.)
9. Farouk Sh., Cherian J., Jacob J. Green accounting and management for sustainable manufacturing in developing countries. 2012. <http://dx.doi.org/10.5539/ijbm.v7n20p36> (дата звернення: 24 квітня 2024 р.)
10. Preeti R. Green Accounting - A Systematic Review Based on Environmental Sustainability. *International Research Journal on Advanced Science Hub*. 2021. Vol. 03, Issue 07S. URL: <http://www.rspsciencehub.com/> (дата звернення: 24 квітня 2024 р.)
11. Moorthy K., Yacob P. Green Accounting: Cost Measures. *Open Journal of Accounting*. 2013. 2. URL: <http://dx.doi.org/10.4236/ojacct.2013.21002> (дата звернення: 24 квітня 2024 р.)
12. Fernando K., Jocelyn H., Frista F., Kurniawan B. The Effect of Green Accounting Disclosure on the Firm Value of Listed Mining and Agriculture Companies in Southeast Asia Countries. *International Journal of Energy Economics and Policy*. 2024. Vol. 14, Issue 1. URL: <https://doi.org/10.32479/ijeep.15151>
13. Dwianika A., Purwanto E., Toto S., Pitaloka E. Bibliometrics Analysis of Green Accounting Research. *International Journal of Energy Economics and Policy*. 2024. Vol. 14, Issue 1. URL: <https://doi.org/10.32479/ijeep.15055> (дата звернення: 24 квітня 2024 р.)
14. Farouk Sh., Cherian J., Jolly J. Green Accounting and Management for Sustainable Manufacturing in Developing Countries. *International Journal of Business and Management*. 2024. Vol. 7, 20. URL: <http://dx.doi.org/10.5539/ijbm.v7n20p36> (дата звернення: 24 квітня 2024 р.)

References

1. "Green" tariff: accounting, taxes and reporting (2024). Retrieved from: <https://gb.expertus.com.ua/recommendations/5933> (application date: April 24, 2024)
2. Lyashenko, A. (2023). Accounting of transactions with green spaces. Retrieved from:

<https://budget.uteka.ua/ua/publication/budget-13-byudzheth-buxgalterskij-uchet-otchetnost-i-kaznachejskoe-obslyzhivanie-52-uchet-operacij-s-zelenymi-nasazhdeniyami> (application date: April 24, 2024)

3. Lukashova, I. (2014). Green areas, landscaping and enterprise income tax. Retrieved from: <http://nndes.org.ua/news/item/14-зелені-насадження,-благоустрій-території-та-податок-на-прибуток-підприємства> (application date: April 24, 2024)

4. Green accounting (2013). Retrieved from: <https://ukrzvit.ua/zelenaya-buhgalteriya/> (application date: April 24, 2024)

5. Rounaghi, M. M. (2019). Economic analysis of using green accounting and environmental accounting to identify environmental costs and sustainability indicators. *International Journal of Ethics and Systems*, 35, 4. Retrieved from: <https://www.emeraldinsight.com/2514-9369.htm> (application date: April 24, 2024)

6. Ameyaw, A. C. (2022). Green accounting practices from an emerging economy; a case study of listed limited liability companies in Ashanti region. Retrieved from: <http://www.reseachergate.net/publication/362680867> (application date: April 24, 2024)

7. Wiredu, I., Osei, A. and Agbadzidah, S. Y. (2023). Does green accounting influences ecological sustainability? *Evidence from a developing economy. Cogent Business & Management*, 10. Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/23311975.2023.2240559> (application date: April 24, 2024)

8. Green Accounting: Integrating Sustainability into Financial Reporting (2023). Retrieved from: <https://www.lpcentre.com/articles/green-accounting-integrating-sustainability-into-financial-reporting> (application date: April 24, 2024)

Стаття надійшла

до редакції : 25.04.2024 р.

9. Jinnan, W. (2023). A green accounting system to better value nature. Retrieved from: <https://www.greenpolicyplatform.org/blog/green-accounting-system-better-value-nature> (application date: April 24, 2024)

10. Preeti, R. (2021). Green Accounting - A Systematic Review Based on Environmental Sustainability. *International Research Journal on Advanced Science Hub*, 03, 07S. Retrieved from: <http://www.rspsciencehub.com/> (application date: April 24, 2024)

11. Moorthy, K., Yacob, P. (2013). Green Accounting: Cost Measures. *Open Journal of Accounting*, 2. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.4236/ojacct.2013.21002> (application date: April 24, 2024)

12. Fernando, K., Jocelyn, H., Frista, F. and Kurniawan, B. (2024). The Effect of Green Accounting Disclosure on the Firm Value of Listed Mining and Agriculture Companies in Southeast Asia Countries. *International Journal of Energy Economics and Policy*, 14, 1. Retrieved from: <https://doi.org/10.32479/ijeep.15151> (application date: April 24, 2024)

13. Dwianika, A., Purwanto, E., Totok, S. and Pitaloka, E. (2024). Bibliometrics Analysis of Green Accounting Research. *International Journal of Energy Economics and Polic*, 14, 1. Retrieved from: <https://doi.org/10.32479/ijeep.15055> (application date: April 24, 2024)

14. Farouk, Sh., Cherian, J. and Jolly, J. (2012). Green Accounting and Management for Sustainable Manufacturing in Developing Countries. *International Journal of Business and Management*, 7, 20. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.5539/ijbm.v7n20p36> (application date: April 24, 2024)

Стаття прийнята

до друку: 28.06.2024 р.

Бібліографічний опис для цитування :

Калінеску Т. В. «Зелений» облік в Україні та за її межами: набуття досвіду. *Часопис економічних реформ*. 2024. № 2 (54). С. 38–44.

